

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ανάλυση και Αντίληψη του Τοπίου

Ενότητα : Άσκηση πεδίου

Κίζος Αθανάσιος

Τμήμα Γεωγραφίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

1. Σκοποί ενότητας.....	4
2. Περιεχόμενα ενότητας.....	4
2.1 Οπτική ανάλυση.....	4
2.1.1 Η φυσιογνωμία του τοπίου.....	4
2.2 Αρχιτεκτονική και τοπίο.....	5

1. Σκοποί ενότητας

Ο σκοπός της ενότητας είναι η παρουσίαση και πρακτική εφαρμογή της ανάλυσης αστικών τοπίων και τοπίων μικρής κλίμακας.

2. Περιεχόμενα ενότητας

2.1 Οπτική ανάλυση

Το τμήμα αυτό των σημειώσεων θα συμπληρωθεί κατά τη διάρκεια των παραδόσεων με επιπλέον υλικό.

Η οπτική ανάλυση αναφέρεται στην ανάλυση της εμφάνισης των χαρακτηριστικών του τοπίου. Είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη μελέτη του τοπίου γενικά, καθώς προσφέρει τις βάσεις για την αποτύπωση όσων υπάρχουν στο τοπίο, για να είναι δυνατή έπειτα η ανάλυση και κατανόηση τους. Ανάλογα με το είδος της προσέγγισης περιλαμβάνει συνήθως τον σχεδιασμό του τοπίου (ως διαδικασία αποτύπωσης του με γραμμές) και την καταγραφή ορισμένων ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του. Συνήθως αυτές οι ιδιότητες και τα χαρακτηριστικά αποδίδονται ως η 'φυσιογνωμία' του τοπίου.

2.1.1 Η φυσιογνωμία του τοπίου

Η φυσιογνωμία του τοπίου έχει να κάνει με τους τρόπους με το οποίο τα διάφορα συστατικά και χαρακτηριστικά του γίνονται αντιληπτά. Ο συνδυασμός των χαρακτηριστικών αποδίδει τη φυσιογνωμία του, η οποία σχετίζεται με μια σειρά από αντιληπτικούς και αισθητικούς δείκτες όπως η 'ισορροπία' των μερών του, η 'υφή' του, το 'χρώμα' και η χρωματική ποικιλία, η ποικιλότητα των χαρακτηριστικών, η 'κίνηση' στο τοπίο, η 'ενότητα' των χαρακτηριστικών του, η 'μορφή' του, η αίσθηση 'ασφάλειας' που προσφέρει, το 'ενδιαφέρον' και η 'ευχαρίστηση' που προσφέρει, κ.α.

Στις εικόνες 4 και 5 στην επόμενη ενότητα δίνονται δύο όμοια παραδείγματα εκτίμησης ορισμένων από τα χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας ενός τοπίου. Σε αυτές η μέθοδος εκτίμησης είναι να υπάρχουν κάποιοι περιγραφικοί – αξιολογικοί χαρακτηρισμοί για κάθε κατηγορία χαρακτηριστικών και ο παρατηρητής να σημειώνει τον αντίστοιχο που θεωρεί ότι αντιπροσωπεύει το συγκεκριμένο τοπίο. Τέτοιοι χαρακτηρισμοί είναι πχ.:

ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ:	αρμονικό	ισορροπημένο	μη-ισορροπημένο	χαοτικό
ΚΛΙΜΑΚΑ:	οικείο	μικρή	μέση	μεγάλη
ΚΛΕΙΣΙΜΟ:	περιορισμένο	περίκλειστο	ανοιχτό	εκτεθειμένο
ΥΦΗ:	απαλή	μέτρια	σκληρή	πολύ σκληρή
ΧΡΩΜΑ:	μονόχρωμο	χρωματιστό	ζωηρόχρωμο	εκτυφλωτικό
ΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ:	ομοιόμορφο	απλό	σύνθετο	πολύπλοκο
ΚΙΝΗΣΗ:	έρημο	ακίνητο	ειρηνικό	ενεργό
ΜΟΡΦΗ:	ίσιο	με γωνίες	καμπυλωτό	κυματοειδές
ΑΣΦΑΛΕΙΑ:	άνετο	ασφαλές	ανησυχητικό	απειλητικό
ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ:	βαρετό	ήπιο	ενδιαφέρον	αναζωογονητικό
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΗ:	ενοχλητικό	δυσάρεστο	ευχάριστο	όμορφο

Όπως φαίνεται από την απλή ανάγνωση τους, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι χαρακτηρισμοί πρέπει να γίνονται με προσοχή και η αξιολόγηση τους να λαμβάνει

υπόψη τον παρατηρητή και τις επιδιώξεις του και ότι κάθε τέτοια διαδικασία είναι σχετική και με συγκεκριμένα όρια, τα οποία θα συζητηθούν περισσότερο αναλυτικά στην επόμενη ενότητα που θα ασχοληθεί με την ανάλυση του τοπίου.

2.2 Αρχιτεκτονική και τοπίο

Η αρχιτεκτονική του τοπίου είναι ένας από τους πρώτους κλάδους μελέτης του, όπως έχει ήδη αναφερθεί στην πρώτη ενότητα των σημειώσεων. Η πρώτη αυτή μορφή της αρχιτεκτονικής τοπίου προέρχεται από την αρχιτεκτονική των κήπων στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική. Σήμερα, η αρχιτεκτονική του τοπίου εκτός από τη διαμόρφωση κήπων και γενικά του περιβάλλοντος, ασχολείται επίσης με την περιβαλλοντική ψυχολογία (αντίληψη του χώρου), την αρχιτεκτονική δομημένων χώρων και τα αστικά τοπία. Όσον αφορά στην αντίληψη και στην περιβαλλοντική ψυχολογία, οι προσεγγίσεις είναι όμοιες με αυτές που αναπτύχθηκαν ήδη στην προηγούμενη ενότητα για αντίληψη του τοπίου. Έτσι, μελετώνται οι τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται το περιβάλλον τους και το *σηματοδοτούν*, ποια χαρακτηριστικά δηλαδή χρησιμοποιούνται ως 'ορόσημα' στο τοπίο, ποια χαρακτηριστικά 'βλέπουν' όταν κοιτούν το τοπίο διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και άτομα. Οι προσεγγίσεις αυτές προέρχονται από την σύνδεση της συμπεριφορικής επιστήμης με τις επιστήμες του τοπίου, επιχειρώντας να ερευνήσουν τις πολύπλοκες σχέσεις ανθρώπου – περιβάλλοντος και πως η συμπεριφορά των ανθρώπων αλλάζει με βάση αυτή τη σχέση.

Για την διαμόρφωση του (μη-δομημένου) περιβάλλοντος, οι πιο σύγχρονες προσεγγίσεις επιχειρούν να συνδυάσουν την 'συμβατική' αρχιτεκτονική τοπίου με πιο πρόσφατες αντιλήψεις για τη διατήρηση των πόρων και την ίδια τη 'φύση', σε μια οικο-προσέγγιση, με πολλά κοινά πια και με την οικολογία τοπίου. Τα παραπάνω βέβαια δεν αποτελούν παρά μια μικρή εισαγωγή στο θέμα της αρχιτεκτονικής τοπίου. Πολύ καλές πηγές για πληρέστερη κατανόηση αποτελούν τα παρακάτω βιβλία και άρθρα:

Ανανιάδου – Τζημοπούλου, Μ., (1992), *Αρχιτεκτονική Τοπίου, Σχεδιασμός Αστικών Χώρων: Κριτική και θεωρία, Σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού τοπίων*, Ζήτης, Θεσσαλονίκη.

Lynch, K., (1960) *The image of the city*, HUP, Harvard.

Walmsey, D.J., Lewis, G.J., (1993, 2nd edition) *People and Environment: Behavioral approaches in human geography*, Longman Scientific and Technical, Essex.